

Model for the Development of Bilingual Communicative Competence of Students in the Three Southern Border Provinces of Thailand

**Prathana Kannaovakun¹, Maneerat Chotikakamthorn², Arin Sa-idi³,
Rungsirin Chanhom⁴, Waemaji Paramal⁵ and Sontaya Anakasiri⁶**

¹Ph.D. (Mass Communications), Associate Professor,

E-mail: kprathan@bunga.pn.psu.ac.th

²M.A. (Language and Linguistics in Southeast Asia), Assistant Professor,

³M.A. (English), Assistant Professor,

Department of Western Languages, Faculty of Humanities and Social Sciences,

⁴M.A. (Elementary Education), Assistant Professor,

Faculty of Hospitality and Tourism,

⁵M.A. (Linguistics), Lecturer,

Department of Eastern Languages, Faculty of Humanities and Social Sciences,

⁶Ph.D. (Higher Education and Linguistics), Assistant Professor,

Department of Western Languages, Faculty of Humanities and Social Sciences,

Prince of Songkla University

Abstract

The objective of this research is to develop a suitable instructional model of bilingual communication (Thai language - Pattani Malay dialect) and a bilingual textbook for beginners in the primary schools in the three southernmost provinces. The data came from a brainstorming session and a survey of selected samples who were teachers, school administrators from 99 schools and supervisors in the Area Operation Center of Pattani, Yala and Narathiwat. The number of subjects studied was 377. From the research results, the number of people agreeing and disagreeing with teaching Malay dialect in schools was almost equal, with that for the agreeing group slightly higher. As for the model of bilingual instruction with Thai language - Malay dialect, most samples suggested that the students either competent or incompetent in Malay communication should be together in the same class and the teacher should use both languages for

instruction. Starting from the first educational level (Grade 1, 2, and 3), Malay dialect instruction can be offered twice a week for the period of three years as an elective or additional course for those unable to communicate in Malay. The contents consist of Malay for communication with an emphasis on speaking. The mode of instruction and materials should be bilingual together with activities initiating language use in various situations. Moreover, the readiness of instructional media and financial supports of personnel, salary, teacher training, as well as curriculum development and lesson planning were required.

Keywords: bilingual education, Malay dialect, three southern border provinces

รูปแบบการพัฒนาความสามารถด้านการสื่อสารทวิภาษา ระดับต้นของนักเรียนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

ปรารณา กาลเนากุล¹, มณีรัตน์ โชติกกำธร², อาริน สะอีดี้³, รุ่งศิริพันธ์
จันทร์หอม⁴, แวมายี ปารามัล⁵ และสนธยา อหรรษศิริ⁶

¹Ph.D. (Mass Communications), รองศาสตราจารย์,

E-mail: kprathan@bunga.pn.psu.ac.th

²ศศ.ม. (ภาษาและภาษาศาสตร์เอเชียอาคเนย์), ผู้ช่วยศาสตราจารย์,

³อ.ม. (ภาษาอังกฤษ), ผู้ช่วยศาสตราจารย์,

ภาควิชาภาษาตะวันตก คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์,

⁴ศษ.ม. (ประถมศึกษา), ผู้ช่วยศาสตราจารย์,

คณะกรรมการบริการและการท่องเที่ยว,

⁵M.A. (Linguistics), อาจารย์,

ภาควิชาภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์,

⁶Ph.D. (Higher Education and Linguistics), ผู้ช่วยศาสตราจารย์,

ภาควิชาภาษาตะวันตก คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

บทคัดย่อ

โครงการวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อหารูปแบบการเรียนการสอนทวิภาษา (ภาษาไทย - ภาษามลายูถิ่น) และลักษณะบทเรียนภาษามลายูถิ่นระดับเบื้องต้น สำหรับนักเรียนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยการใช้การเก็บข้อมูลจากการประชุมระดมความคิดเห็นและการสำรวจข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้อำนวยการโรงเรียน ครูจากโรงเรียน 99 แห่ง และศึกษานิเทศก์ ที่อยู่ในจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มจำนวน 377 คน ผลการวิจัยพบว่ามีผู้ที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยกับการสอนภาษามลายูถิ่นในโรงเรียนของสามจังหวัดภาคใต้ในจำนวนที่ใกล้เคียงกันโดยมีผู้เห็นด้วยมากกว่าเล็กน้อย ส่วนรูปแบบการสอนภาษาไทย-ภาษามลายูถิ่นนั้น ส่วนใหญ่มีความเห็นว่า ในระดับอนุบาลให้นักเรียนที่สามารถสื่อสารและไม่สามารถสื่อสารด้วยภาษามลายูถิ่นได้เรียนด้วยกัน ครูใช้ทั้งภาษาไทยและภาษามลายูถิ่นในการสอนควบคู่กันไป เมื่อขึ้นช่วงชั้นที่ 1 การเรียนภาษามลายูถิ่นควรเป็นรายวิชาเลือกหรือเพิ่มเติมสัปดาห์ละ 2 ชั่วโมง เป็นระยะเวลา 3 ปี และเปิดสอนให้กับผู้เรียนที่ไม่สามารถพูดภาษามลายูถิ่นได้เรียน โดยมีลักษณะเนื้อหาการสอนภาษามลายูเพื่อการสื่อสาร

เน้นการฝึกพูด และผู้เรียนสามารถนำไปใช้สื่อสารในสถานการณ์จริงในชีวิตประจำวัน มีกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนมีโอกาสใช้ภาษาตามสถานการณ์ต่างๆ ตำราควรมีทั้งสองภาษาควบคู่กันไป นอกจากนี้ควรมีความพร้อมด้านสื่อการสอนและปัจจัยสนับสนุนด้านอัตรากำลัง เงินเดือน การพัฒนาอบรมผู้สอน การจัดทำหลักสูตรและแผนการสอน

คำสำคัญ: การศึกษาทวิภาษา, ภาษามลยาถิ่น, สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

บทนำ

ประเทศไทยมีชาวไทยเชื้อสายมลายูที่นับถือศาสนาอิสลามจำนวนร้อยละ 4 ของประชากรทั้งหมด ประชาชนเหล่านี้เป็นชนกลุ่มน้อยของประเทศ แต่นับเป็นชนกลุ่มใหญ่มากกว่าร้อยละ 80 ของประชากรในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศ มักเรียกโดยทั่วไปว่าเป็นชาวไทยมุสลิม ซึ่งส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลามและใช้ภาษามลายูถิ่นในการสื่อสารในชีวิตประจำวัน บางส่วนสามารถสื่อสารด้วยภาษามลายูถิ่นและภาษาไทยได้ดี แต่มีจำนวนไม่น้อยที่พูดภาษาไทยได้ไม่มากนัก ชาวไทยมุสลิมเหล่านี้มีวิถีชีวิตผูกพันเหนียวแน่นกับศาสนาอิสลามที่แตกต่างจากชาวไทยพุทธและมีความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ความเป็นมลายูมุสลิมของตนเอง

ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ภาษามลายูถิ่นมีความสำคัญต่อชุมชนเป็นอย่างยิ่งเพราะนอกจากใช้ในการสื่อสารกันแล้ว ภาษามลายูที่ใช้ในท้องถิ่นยังเป็นเครื่องแสดงอัตลักษณ์ที่กำหนดเขตแดนความเป็นคนมลายูและมีความหมายทางศาสนา เนื่องจากเป็นภาษาที่ใช้ในการศึกษาศาสนาอิสลามด้วยภาษาหนึ่ง ดังนั้นสำหรับกลุ่มชนเหล่านี้ภาษามลายูในท้องถิ่นจึงเป็นดังชุมทรัพย์อันทรงค่าทางวัฒนธรรม และเป็นเกียรติภูมิของชาวมุสลิมเชื้อสายมลายูในเวลาเดียวกัน (คณะกรรมกรอิสระเพื่อความสมานฉันท์, 2549)

แม้ว่ารัฐตระหนักในความแตกต่างทางด้านเชื้อชาติและศาสนาของคนกลุ่มใหญ่ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ แต่ในทัศนะของนักวิชาการในพื้นที่นั้น รัฐยังดำเนินนโยบายที่ไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิตชุมชน จึงปรากฏความขัดแย้งที่มาจากความต้องการความเข้าใจจากสังคมและจากผู้คนฝ่ายต่างๆ ต่อวิถีชีวิต และอัตลักษณ์ของประชาชนในท้องถิ่นให้มากขึ้น (ปิยะ กิจถาวร, 2548, 32)

นโยบายการศึกษาของรัฐเป็นนโยบายหนึ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงความไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิตมุสลิมในท้องถิ่น การศึกษาภาคบังคับของรัฐจัดการเรียนการสอนด้วยภาษาไทยซึ่งเป็นภาษาราชการ และใช้สื่อ

การเรียนการสอนเป็นภาษาไทย ภาษามลายูถิ่นจึงไม่มีความสำคัญในระบบการศึกษาสามัญซึ่งเป็นการศึกษาทางโลกที่ไม่ได้เน้นศาสนาอิสลามเหมือนระบบการศึกษาดั้งเดิม ดังนั้นจึงพบว่า ชาวชนไทยมุสลิมและผู้ที่อยู่ในเขตเมืองมีการใช้ภาษามลายูถิ่นลดลง โดยใช้ปะปนกับภาษาไทย บางคนถึงขั้นพูดไทยแทนมลายู ส่งผลให้เกิดความหวาดระแวงถึงการทำลายอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมและความเป็นมลายูของคนไทยมุสลิมที่พูดภาษามลายูถิ่นในพื้นที่ดังกล่าว

เนื่องจากภาษาในวัฒนธรรมมลายูมีความสำคัญมากและผูกพันกับอัตลักษณ์ความเป็นมลายูมุสลิมคนในพื้นที่จึงได้เรียกร้องให้มีการใช้ภาษามลายูถิ่นในพื้นที่ ผลการศึกษาความต้องการที่แท้จริงของประชาชนใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยอิบราฮีม ฌรงค์รักษาเขต และคณะ (2548, 124) แสดงให้เห็นว่า ในด้านการเมืองการปกครอง ประชาชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้มีความต้องการข้าราชการที่รู้และเข้าใจวิถีชีวิตของคนในพื้นที่ ข้าราชการที่มีจิตสำนึกในการให้บริการมากกว่าการมุ่งใช้อำนาจหน้าที่ เป็นคนในพื้นที่ เข้ากับชุมชนได้ดี ไม่เลือกปฏิบัติ และพูดภาษามลายูถิ่นได้ ข้าราชการที่มาปฏิบัติงานในพื้นที่ 3 จังหวัดนั้น จะเป็นคนนอกพื้นที่ก็ได้ แต่ต้องมีความเข้าใจขนบธรรมเนียมประเพณีของพื้นที่และต้องได้รับการยอมรับจากประชาชนเป็นอย่างดี ดังที่ประสิทธิ์ เมฆสุวรรณ (2548, 148) ที่ศึกษาวิกฤตและทางออกในการจัดการศึกษาในเขตพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ เสนอว่าผู้บริหารของหน่วยงานในระดับต่าง ๆ ที่ปฏิบัติงานอยู่ในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้นั้น ถ้าสามารถพูดภาษามลายูพื้นเมืองได้ก็จะยิ่งดี เพราะประชาชนส่วนใหญ่ใช้ภาษามลายูในชีวิตประจำวัน

ในด้านวัฒนธรรมประชาชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้นั้น มีความต้องการให้ส่งเสริมค่านิยมความเป็นไทย ส่งเสริมและอนุรักษ์ภาษามลายูถิ่น และฟื้นฟูวัฒนธรรมท้องถิ่นที่สอดคล้องกับหลักการศาสนา (อิบราฮีม ฌรงค์รักษาเขต และคณะ, 2548, 134)

ดังนั้น จึงมีการกล่าวกันว่า การจัดการศึกษาที่ยังไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิต วัฒนธรรม และความต้องการพื้นฐานของประชากรในพื้นที่อย่างแท้จริง เป็นสาเหตุประการหนึ่งที่ทำให้ประชาชนส่วนหนึ่งไม่มีความมั่นคงในอัตลักษณ์ ไม่มั่นใจในสถานภาพความเป็นประชากรไทยมุสลิมเชื้อสายมลายู รู้สึกไม่ได้รับการยอมรับว่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคมที่มีศักดิ์ศรีและคุณค่าเท่าเทียมกัน นโยบายทางการศึกษาจึงก่อให้เกิดความขัดแย้งและความรู้สึกแบ่งแยกในหมู่ชาวไทยเชื้อสายมลายู หลายครั้งที่กลุ่มแบ่งแยกดินแดนปิดโรงเรียนหรือกอสถานการณ์ความรุนแรง เพื่อไม่ให้มีการสอนวิชาในหลักสูตรสามัญโดยเฉพาะวิชาภาษาไทย จึงอาจสรุปว่านโยบายของรัฐบาลโดยเฉพาะที่เกี่ยวกับการศึกษาไม่ประสบผลต่อการสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันระหว่างชาวไทยเชื้อสายมลายูกับประชากรกระแสหลักของประเทศ ในทางตรงกันข้ามความพยายามของรัฐกลับกลายเป็นผลร้ายก่อให้เกิดความรุนแรงมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอของนักวิชาการและคณะกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์ ที่เสนอให้ใช้ภาษามลายูถิ่นเป็นภาษาทำงานในพื้นที่ จึงน่าจะนำไปสู่การสนับสนุนอย่างเป็นรูปธรรม โดยการนำภาษาท้องถิ่นไปใช้ในการจัดการศึกษา และการสื่อสารด้านต่าง ๆ รัฐจึงควรทบทวนและกำหนดนโยบายระดับชาติและนโยบายการศึกษาที่ส่งเสริมให้มีการสอนภาษามลายูถิ่นให้กับประชาชนในพื้นที่

อันที่จริงแล้วรัฐได้มีความพยายามใช้ภาษามลายูถิ่นในการสื่อสารมากขึ้น โดยใช้อักษรไทยเขียนภาษามลายูถิ่น มีการเตรียมพร้อมข้าราชการที่ลงไปปฏิบัติหน้าที่ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ให้มีความรู้ ความเข้าใจภาษาและวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่น อย่างไรก็ตาม การใช้ภาษามลายูถิ่นยังไม่ได้ถูกจัดเข้าสู่ระบบการศึกษาสามัญของรัฐ แม้ว่าพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติในปัจจุบัน ได้ให้ความสำคัญและเน้นความหลากหลายของการใช้ภาษาท้องถิ่นในการเรียน ดังนั้น หากรัฐยอมรับความสำคัญของความแตกต่าง

และไม่หวาดระแวงในอัตลักษณ์ความเป็นมลายูมุสลิม ก็ควรจัดให้มีการสอนภาษามลายูถิ่นเข้าสู่ระบบการศึกษาตามข้อเสนอแนะที่ได้มีหลายฝ่ายเรียกร้องไม่ว่าจะเป็นประชาชนในพื้นที่ นักวิชาการต่าง ๆ รวมถึงคณะกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์

นักวิชาการในพื้นที่ที่ศึกษาปัญหาชายแดนภาคใต้เรียกร้องให้เจ้าหน้าที่รัฐมีทักษะและวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลออกไปจากที่เป็นอยู่ ด้วยการสลัดทิ้งชาตินิยมสุดกู่และอคติที่แน่นอน (วรวิทย์ บารู, 2548, 74) สังคมต้องอย่าให้ความกลัวเป็นตัวชักนำวิคิด เพราะในปัจจุบันชาวบ้านในพื้นที่กลัวว่าตนเองจะถูกทำร้าย ถูกฆ่า กลัวว่าทรัพย์สินเงินทองจะถูกทำลาย เรือสวน ไร่นา ลองกอง ต้นยางจะถูกทำลาย มีความรู้สึกกลัวอยู่ตลอดเวลา (ปิยะ กิจถาวร, 2548, 33) ในขณะที่รัฐและสังคมส่วนใหญ่มักกลัวการแบ่งแยก สังคมจึงควรก้าวข้ามความกลัวนี้โดยใช้แนวทางสมานฉันท์คือ การยอมรับความจริงและการให้อภัย (ปิยะ กิจถาวร, 2548, 33)

นักวิชาการในพื้นที่อีกกลุ่ม (อาแว มะแสด, เทพภรณ์ สงขลา และอาหามะ คือราแม, 2548, 165) เสนอทัศนะว่าปัญหาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ปัจจุบันส่วนหนึ่งมีที่มาจากคนที่อยู่ร่วมกัน ไม่ได้มีการเรียนรู้ที่จะนำไปสู่การรู้เขารู้เรา อย่างจริงจัง ยิ่งการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทางเศรษฐกิจและสังคมได้บีบรัดให้คนที่อยู่ร่วมกันในพื้นที่เดียวกันมีความเป็นส่วนตัวมากขึ้น โอกาสที่จะเรียนรู้ซึ่งกันและกันยังมีน้อยลง กลุ่มที่มีภูมิหลังทางวัฒนธรรมที่แตกต่างกันในสังคมจึงมีความแปลกแยกต่อกัน ขาดความรู้ความเข้าใจต่อกันที่สามารถเป็นภูมิคุ้มกันในการป้องกันความขัดแย้ง มีความเปราะบางอ่อนไหวต่อสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดความหวาดระแวงและแตกแยก

การขาดความสมานฉันท์ระหว่างกลุ่มคนที่มีภูมิหลังทางสังคมวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน มีสาเหตุสำคัญประการหนึ่งมาจากการไม่รู้จริงและไม่เข้าใจซึ่งกันและกันในปัญหาและความรู้สึกนึกคิด รวมถึงการไม่สามารถปรับเปลี่ยนในสิ่งเหล่านี้ของอีกฝ่ายหนึ่ง

ฝ่ายใดดีพอ แล้วนำมาซึ่งทัศนคติที่ต่างกันจนหาจุดร่วม และประสานประโยชน์ได้ยาก หากไม่มีความพยายาม ด้วยวิธีการที่เหมาะสม จะทำให้ปัญหายิ่งเพิ่มขึ้นหรือบานปลายออกไป วิธีการแก้ปัญหาร่วมกันด้วยการ ส่งเสริมให้ทำกิจกรรมร่วมเป็นเครื่องมือน่าสนใจที่ ผู้เกี่ยวข้องไม่ควรมองข้าม เป็นความพยายามใช้การทำ กิจกรรมร่วมเป็นเครื่องมือในการสร้างความสมานฉันท์ การเรียนรู้ภาษาของกันและกันก็สามารถเป็นเครื่องมือ ในการสร้างกิจกรรมร่วมกันได้

การจัดการศึกษาในพื้นที่จึงควรมีรูปแบบพิเศษ เพื่อความมั่นคงที่เอื้อให้ประชาชนในพื้นที่ดำรงวิถีชีวิต ร่วมกันอย่างสันติสุขท่ามกลางความหลากหลายทางศาสนา และวัฒนธรรม การจัดการสอนภาษามลายูถิ่นซึ่ง เป็น ความต้องการของประชาชนในพื้นที่ ให้เข้าสู่ระบบ การศึกษาเป็นการสร้างเครื่องมือสู่ความสมานฉันท์ ซึ่งส่งเสริมให้เยาวชนไทยพุทธมีโอกาสเรียนรู้ในลักษณะ รู้เขารู้เรา เข้าใจ ยอมรับ และปรับตัวเข้ากับ ความแตกต่างและเติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ที่ปราศจากอคติและ ความหวาดระแวง ในขณะเดียวกัน เยาวชนไทยมุสลิม ที่ไม่สามารถพูดภาษามลายูท้องถิ่นได้ก็มีโอกาสเรียนรู้ และภาคภูมิใจในวัฒนธรรมของตนเอง ภาษามลายูถิ่น จึงสามารถเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่คนในสังคม ทุกกลุ่มร่วมกันฟื้นฟู และอนุรักษ์ ซึ่งเป็นการแสดงถึง การยกย่องและให้ความสำคัญแก่ภาษาท้องถิ่นและคน ที่พูดภาษาท้องถิ่นให้อยู่อย่างมีศักดิ์ศรีในสังคมไทย

อาจกล่าวได้ว่านโยบายการศึกษาที่ส่งเสริมให้มีการสอนภาษามลายูถิ่นในโรงเรียนในสามจังหวัดชายแดน ภาคใต้ เป็นการแสดงถึงการให้ความสำคัญต่อวัฒนธรรม ของกลุ่มชนมลายูมุสลิม ให้สามารถดำรงอัตลักษณ์ที่ ภาคภูมิใจในสังคมไทยได้อย่างมีศักดิ์ศรี เป็นการสร้างความเชื่อมั่นในตนเอง และก่อให้เกิดความเข้าใจอันดี ระหว่างชนในชาติ อีกทั้งยังเป็นการอนุรักษ์และฟื้นฟู ภาษาและวัฒนธรรมมลายูท้องถิ่น ซึ่งเป็นมรดกร่วมกัน ของประชาชนทั้งประเทศ

การจัดการสอนให้เยาวชนมีความรู้ภาษาถิ่นเพิ่มขึ้น

อีกหนึ่งภาษา นอกเหนือจากภาษาไทยซึ่งเป็นภาษาราชการ เป็นการจัดการศึกษาแบบทวิภาษาในลักษณะหนึ่ง โดยทั่วไปแล้วเมื่อพูดถึงการสอนแบบทวิภาษาใน สามจังหวัดชายแดนภาคใต้แล้ว มักหมายถึงการสอน ภาษาไทยให้กับชาวไทยมุสลิม ซึ่งมักถูกมองว่ามีจุด มุ่งหมายเพื่อการผสมผสานกลมกลืนทางวัฒนธรรม ในขณะเดียวกัน กระแสการอนุรักษ์ และเห็นคุณค่า ของภาษาท้องถิ่นที่แตกต่างจากภาษาราชการได้นำไปสู่ การเรียนการสอนทวิภาษาอีกลักษณะหนึ่งคือการสอน ภาษามลายูถิ่นให้กับชาวไทยพุทธหรือผู้ที่ไม่สามารถ พูดภาษามลายูถิ่นได้ การสอนแบบทวิภาษาในลักษณะ แรกในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ นั้น ได้มีการปฏิบัติ และการศึกษาวิจัยเพื่อเสนอรูปแบบ ตลอดจนประเมิน ผลสัมฤทธิ์อยู่เป็นจำนวนมากแล้ว ดังนั้น ในโครงการ วิจัยครั้งนี้ จึงมุ่งศึกษารูปแบบพัฒนาความสามารถ ในลักษณะที่สองที่สอนภาษามลายูถิ่นให้กับนักเรียน ไทยพุทธหรือนักเรียนที่ไม่สามารถพูดภาษา มลายูถิ่น ซึ่งเป็นลักษณะที่ยังไม่มีการศึกษามาก่อน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะรูปแบบการจัด การศึกษาแบบทวิภาษาที่เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ และศึกษาความพร้อมและการต้องการความช่วยเหลือ ในการจัดการศึกษาดังกล่าวจากความคิดเห็นของผู้ ที่ปฏิบัติงานด้านการศึกษาในพื้นที่

วิธีการศึกษา

โครงการวิจัยนี้ใช้การเก็บข้อมูล 2 วิธี คือ 1) การ สืบค้นข้อมูลเพื่อศึกษาทัศนคติเกี่ยวกับรูปแบบการสอน ทวิภาษา (ภาษาไทย-ภาษามลายูถิ่น) และ 2) การเก็บข้อมูล จากการประชุมเพื่อระดมความคิดเห็น

วิธีที่หนึ่ง ในการสืบค้นข้อมูลเพื่อศึกษาทัศนคติ ความเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนทวิภาษา นั้น กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับ การจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมของรัฐในสามจังหวัด ชายแดนภาคใต้ การสุ่มตัวอย่างขั้นแรกเป็นการหาจำนวน และรายชื่อโรงเรียนสังกัดคณะกรรมการการศึกษา

ชั้นพื้นฐานใน 3 จังหวัดชายแดนใต้ ซึ่งมีจำนวน 875 โรงเรียน หลังจากนั้น ผู้วิจัยเลือกโรงเรียนที่อยู่ในเขตเทศบาลทั้งหมด เพราะผู้เรียนที่เรียนในโรงเรียนนอกเขตเมืองส่วนใหญ่ใช้ภาษามลายูถิ่นสื่อสารในชีวิตประจำวัน จึงสามารถพูดภาษามลายูถิ่นได้เป็นอย่างดีแล้ว โรงเรียนในเขตเทศบาลทั้งหมดนี้ถูกสุ่มด้วยวิธีการจับฉลาก เพื่อให้ได้จำนวนโรงเรียนจังหวัดละ 35 โรงเรียน รวม 105 โรงเรียน กำหนดให้มีผู้ตอบแบบสอบถาม 3 คน คือ ผู้อำนวยการโรงเรียนหรือ ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ ครูสอนวิชาภาษาไทย และวิชาภาษาอังกฤษ หรือวิชาภาษามลายูถิ่น (ถ้ามี) วิชาละ 1 คน โดยใช้วิธีการเจาะจงผู้ตอบแบบสอบถาม นอกจากกลุ่มตัวอย่างจากโรงเรียนแล้ว ยังมีผู้ตอบแบบสอบถามจากเขตพื้นที่การศึกษาของในแต่ละเขตของทั้งสามจังหวัด โดยกำหนดให้แต่ละเขตมีผู้ตอบแบบสอบถามเขตละ 2-3 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลคือแบบสอบถาม ซึ่งมี 2 ชุดสำหรับผู้ตอบแบบสอบถามจากโรงเรียน 1 ชุด และจากหน่วยงาน 1 ชุด แบบสอบถามแบ่งเป็น 2 ส่วน ส่วนแรกเป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามและโรงเรียน ส่วนที่สองประกอบด้วยคำถามที่วัดตัวแปรทัศนคติเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนภาษามลายูถิ่น ความคิดเห็นเกี่ยวกับลักษณะการจัดการเรียนการสอนเนื้อหาการสอน ปัญหาที่คาดว่าจะพบในการจัดการเรียนการสอนภาษามลายูถิ่นและวิธีแก้ไข ความพร้อมของสถานศึกษาในการจัดการศึกษาภาษามลายูถิ่น ความคิดเห็นเกี่ยวกับความสามารถทางภาษาไทยของนักเรียนชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ และข้อเสนอแนะสำหรับการสอนภาษาไทยให้กับนักเรียนกลุ่มนี้ เนื้อหาแบบสอบถามของทั้ง 2 ชุดมีความใกล้เคียงกัน แต่แบบสอบถามสำหรับหน่วยงานจะตัดคำถามที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลของโรงเรียน

การวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนนี้ใช้สถิติร้อยละ และนำเสนอในรูปตาราง

วิธีที่สอง ในการเก็บข้อมูลจากการประชุมเพื่อระดม

ความคิดเห็นนั้น กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย ครู ผู้บริหารโรงเรียน และศึกษานิเทศก์จากโรงเรียนประถมศึกษาของรัฐ โรงเรียนเทศบาล และเขตพื้นที่การศึกษาของจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส จำนวน 91 คน ซึ่งมาจากการสุ่มโดยวิธีจับฉลากรายชื่อโรงเรียนของรัฐในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จังหวัดละ 10 โรงเรียน เพื่อเชิญผู้อำนวยการ ครูผู้สอนวิชาภาษาไทย และวิชาภาษาอังกฤษหรือภาษามลายูถิ่น (ถ้ามี) อย่างละ 1 คน ของโรงเรียนเหล่านั้น เข้าร่วมประชุม นอกจากนี้มาจากเขตพื้นที่การศึกษาแต่ละเขตของทั้งสามจังหวัด เนื่องจากเป็นผู้ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาในแต่ละเขตพื้นที่ การประชุมได้แบ่งผู้เข้าร่วมประชุมออกเป็นกลุ่มย่อย จำนวน 5 กลุ่ม เพื่อให้ระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการสอนทวิภาษา (ภาษาไทย-ภาษามลายูถิ่น) รูปแบบการจัดการสอน และเนื้อหาสำหรับการสอนรายวิชาภาษามลายูถิ่น โดยแต่ละกลุ่มได้รับโจทย์ที่กำหนดประเด็นคำถามเพื่อระดมความคิดเห็นและหาคำตอบ หลังจากการประชุมกลุ่มย่อยตัวแทนแต่ละกลุ่มนำเสนอผลการประชุม และตอบข้อซักถามจากวิทยากรและผู้เข้าร่วมประชุม การเก็บข้อมูลจึงเป็นการบันทึกรายละเอียดการประชุมสำหรับใช้ในการวิเคราะห์และสรุปผล

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

1. ผลการสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการสอนทวิภาษา (ภาษาไทย-ภาษามลายูถิ่น) ในโรงเรียนประถมของรัฐในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้
2. ผลการประชุมกลุ่มย่อยเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการศึกษาทวิภาษาในโรงเรียน และเนื้อหาบทเรียนสำหรับการสอนรายวิชาภาษามลายูถิ่นระดับเบื้องต้น

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสำรวจ

ข้อมูลส่วนตัวของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามและส่งคืนมีจำนวนทั้งสิ้น 286 คน จากโรงเรียน 99 แห่งในจังหวัด

ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส ซึ่งแบ่งเป็นกลุ่มตัวอย่าง จากจังหวัดปัตตานี 93 คน และจังหวัดยะลา 93 คน คิดเป็นร้อยละ 32.5 ของกลุ่มตัวอย่างเท่ากันทั้งสอง จังหวัด และมาจากจังหวัดนราธิวาส 100 คน คิดเป็น ร้อยละ 35.0 กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศชายร้อยละ 29.3 เพศหญิงร้อยละ 70.7 อายุโดยเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง คือ 44 ปี นับถือศาสนาอิสลามร้อยละ 25.5 ศาสนา พุทธร้อยละ 74.1 และนับถือศาสนาอื่นๆ ร้อยละ 0.3 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นครูคิดเป็นร้อยละ 68.5 เป็น ผู้บริหารจำนวนร้อยละ 26.6 และศึกษานิเทศก์ ร้อยละ 3.8

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ใช้ภาษาไทยมาตรฐานใน ชีวิตประจำวันคิดเป็นร้อยละ 40.3 ภาษาไทยถิ่นร้อยละ 36.0 ภาษามลายูถิ่นร้อยละ 7.4 และใช้ทั้งภาษาไทย มาตรฐาน/ไทยถิ่น และมลายูถิ่นในชีวิตประจำวันร้อยละ 16.3 แม้ว่ามียุทธศาสตร์จำนวนไม่มากที่ใช้ภาษา มลายูถิ่นในชีวิตประจำวัน แต่ผู้ที่สามารถพูดภาษา มลายูถิ่นได้มีจำนวนถึง ร้อยละ 40.5 ของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งอาจหมายถึงกลุ่มตัวอย่างที่เป็นชาวไทยพุทธหรือ ผู้ที่ไม่ได้ใช้ภาษามลายูถิ่นเป็นภาษาที่หนึ่งสามารถพูด ภาษามลายูถิ่นได้ แต่ไม่ได้ใช้สื่อสารในชีวิตประจำวัน

ข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียน

เมื่อให้กลุ่มตัวอย่างที่มาจากโรงเรียนประเมิน จำนวนประชากรในโรงเรียนของตนเองที่ไม่สามารถ สื่อสารภาษามลายูถิ่นได้ พบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ประมาณ ร้อยละ 40 ของจำนวนนักเรียน และร้อยละ 60 ของครู ในโรงเรียน นอกจากนี้โรงเรียนส่วนใหญ่ร้อยละ 61.5 มีการจัดหลักสูตรท้องถิ่นสำหรับผู้เรียน โดยเปิดสอน

รายวิชา เช่น การประดิษฐ์อาหารพื้นเมือง สมุนไพร การทำกริช การทำผ้าบาติก อาหารพื้นบ้าน ปัญจะสีละ ขนมหไทยในท้องถิ่น เป็นต้น มีเพียงร้อยละ 10 เท่านั้น ที่มีการสอนรายวิชาภาษามลายูถิ่น

ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการ จัดการสอนภาษามลายูถิ่นในโรงเรียน

ตาราง 1 แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างที่เห็นด้วย กับการจัดการสอนภาษามลายูถิ่นในโรงเรียนคิดเป็น ร้อยละ 50.8 ซึ่งมีจำนวนมากกว่าผู้ที่ไม่เห็นด้วยเพียง เล็กน้อย โดยคิดเป็นร้อยละ 49.2 ดังนั้น จำนวนผู้ที่ เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยกับการสอนภาษามลายูถิ่น ในโรงเรียนจึงมีความใกล้เคียงกันมาก เมื่อพิจารณา ความเหมาะสมในการจัดการสอนภาษามลายูถิ่นแล้ว จำนวนผู้ที่ไม่เห็นว่าเป็นไม่เหมาะสมมีจำนวนมากกว่าผู้ที่ไม่เห็น ว่าเหมาะสมคิดเป็นร้อยละ 53.1 และ 46.9 ตามลำดับ อย่างไรก็ตามกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความเห็นว่า การสอน ภาษามลายูถิ่นเป็นประโยชน์ต่อนักเรียนคิดเป็นร้อยละ 63.1 ต่อโรงเรียนร้อยละ 66.3 โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็น ประโยชน์ต่อสังคมซึ่งมีจำนวนมากถึงร้อยละ 78.8

รูปแบบการจัดการสอนภาษามลายูถิ่น

ในด้านรูปแบบการสอนภาษามลายูถิ่นนั้น กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความเห็นว่าควรจัดการสอน ภาษามลายูถิ่นเป็นรายวิชาที่นักเรียนสามารถเลือก เรียนเพิ่มเติมในช่วงชั้นที่ 1 สัปดาห์ละ 2 ชั่วโมง เป็น ระยะเวลา 3 ปี และในการสอนให้ใช้ทั้งภาษาไทยและ ภาษามลายูถิ่นควบคู่กันไปซึ่งผู้สอนต้องมีความรู้ภาษา มลายูถิ่นในระดับดีมาก

ตาราง 1 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการสอนภาษามลายูถิ่น

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการสอนภาษามลายูถิ่น				รวม
เห็นด้วย	50.8	ไม่เห็นด้วย	49.2	100.0
เหมาะสม	46.9	ไม่เหมาะสม	53.1	100.0
เป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน	63.1	ไม่เป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน	36.9	100.0
เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน	66.3	ไม่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน	33.7	100.0
เป็นประโยชน์ต่อสังคม	78.8	ไม่เป็นประโยชน์ต่อสังคม	21.2	100.0

ความพร้อมในการจัดการสอนภาษามลายูถิ่น
กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความเห็นว่าโรงเรียนยัง
ไม่มีความพร้อมทั้งทางด้านผู้สอน (ร้อยละ 72.0) ด้านผู้
บริหาร (ร้อยละ 55.3) ด้านหลักสูตร (ร้อยละ 91.5)
ตำรา (ร้อยละ 95.0) และการจัดการ (ร้อยละ 82.6)
ความพร้อมด้านเดียวที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นด้วย
คือด้านตัวผู้เรียนซึ่งคิดเป็นร้อยละ 58.8 นอกจากนี้
กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่ารัฐควรให้ความช่วยเหลือ
ด้านงบประมาณเงินเดือนสำหรับบุคลากรที่สอนภาษา
มลายูถิ่น และงบประมาณสนับสนุนการจัดหาสื่อการ
เรียนการสอน

การจัดการสอนภาษามลายูถิ่นในโรงเรียน จำแนกตามศาสนา

เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างมีความแตกต่างทางด้าน
ศาสนา การวิเคราะห์จึงได้หาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร
ศาสนากับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการ
จัดการสอนภาษามลายูถิ่นในโรงเรียน ผลการวิเคราะห์
พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่นับถือศาสนาแตกต่างกันมีความ
คิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนภาษามลายู
ถิ่นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับต่ำกว่า .05 ใน
ทุกประเด็น ดังแสดงในตาราง 2

เมื่อวิเคราะห์ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง
จำแนกตามศาสนาที่นับถือแล้วพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่

นับถือศาสนาอิสลามเห็นด้วยกับการสอนภาษามลายูถิ่น
ในโรงเรียนคิดเป็นร้อยละ 75.0 ขณะที่กลุ่มตัวอย่างที่
นับถือศาสนาพุทธมีจำนวนผู้ที่ไม่เห็นด้วยร้อยละ 57.5
นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างที่นับถือศาสนาอิสลามมีทัศนคติ
ที่ดีต่อการสอนภาษามลายูถิ่นในทุกด้านมากกว่าผู้ที่
นับถือศาสนาพุทธ อย่างไรก็ตาม กลุ่มตัวอย่างทั้งสอง
กลุ่มส่วนใหญ่มีความเห็นเหมือนกันว่าการสอนภาษา
มลายูถิ่นในโรงเรียนเป็นประโยชน์ต่อสังคม โดยมี
จำนวนผู้ที่ไม่เห็นด้วยเป็นจำนวนมากทั้งสองกลุ่มคิดเป็น
ร้อยละ 93.2 ของผู้ที่นับถือศาสนาอิสลาม และร้อยละ
73.0 ของผู้ที่นับถือศาสนาพุทธ

ตาราง 3 แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่
ของทั้งสองกลุ่มมีความเห็นเหมือนกันว่าควรจัดภาษา
มลายูถิ่นเป็นรายวิชาเพิ่มเติม (วิชาเลือก) ใช้ทั้งภาษาไทย
และภาษามลายูถิ่นในการสอน และผู้สอนต้องมีความ
สามารถในการใช้ภาษามลายูถิ่นอยู่ในระดับดีมาก

ตาราง 4 แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างที่นับถือ
ศาสนาอิสลามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นที่โรงเรียนมี
ความพร้อมด้านครู นักเรียน และผู้บริหาร และมีความเห็น
ว่าโรงเรียนมีความพร้อมในด้านดังกล่าวมากกว่าผู้ที่
นับถือศาสนาพุทธ ประเด็นที่กลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่ม
เห็นพ้องร่วมกันคือความไม่พร้อมของหลักสูตร ตำรา
และการจัดการ

ตาราง 2 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการสอนภาษามลายูถิ่นจำแนกตามศาสนา

ความคิดเห็น	ศาสนาที่นับถือ	
	อิสลาม	พุทธ
เห็นด้วย	75.0	42.5
ไม่เห็นด้วย	25.0	57.5
เหมาะสม	66.7	40.3
ไม่เหมาะสม	33.3	59.7
เป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน	81.0	56.1
ไม่เป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน	19.0	43.9
เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน	86.2	57.4
ไม่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน	13.8	42.6
เป็นประโยชน์ต่อสังคม	93.2	73.0
ไม่เป็นประโยชน์ต่อสังคม	6.8	27.0

ตาราง 3 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการสอนภาษามลายูถิ่น
จำแนกตามศาสนา

รูปแบบการจัดการสอน	ศาสนาที่นับถือ	
	อิสลาม	พุทธ
เป็นรายวิชาบังคับ	27.7	3.7
เป็นรายวิชาเพิ่มเติม (วิชาเลือก)	60.6	65.2
เป็นกิจกรรมชุมนุม	16.7	25.2
เป็นประเภทอื่นๆ	0	5.3
ใช้ภาษามลายูถิ่นในการสอน	5.8	1.0
ใช้ภาษาไทยในการสอน	14.5	39.5
ใช้ภาษามลายูถิ่นและไทยในการสอน	79.7	59.5
ผู้สอนมีความสามารถด้านภาษามลายูถิ่นในระดับพอใช้	4.5	3.6
ผู้สอนมีความสามารถด้านภาษามลายูถิ่นในระดับดี	35.8	37.6
ผู้สอนมีความสามารถด้านภาษามลายูถิ่นในระดับดีมาก	59.7	58.8

ตาราง 4 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความพร้อมด้านครูในการจัดการสอนภาษา
มลายูถิ่นจำแนกตามศาสนา

ความพร้อม	ศาสนาที่นับถือ			
	อิสลาม		พุทธ	
	พร้อม	ไม่พร้อม	พร้อม	ไม่พร้อม
ด้านครู	58.5	41.5	17.4	82.6
ด้านนักเรียน	82.3	17.7	51.0	49.0
ด้านผู้บริหาร	67.8	32.2	37.3	62.7
ด้านหลักสูตร	17.7	82.3	5.6	94.4
ด้านตำรา	7.2	91.8	4.1	95.9
ด้านการจัดการ	38.3	61.7	10.7	89.3

การวิเคราะห์ข้อมูลจากการประชุมกลุ่มย่อย
ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสำรวจกลุ่มตัวอย่าง
ครู ผู้บริหารโรงเรียนและศึกษานิเทศก์จำนวน 286 คน
เพื่อสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียน
การสอนภาษาไทย-ภาษามลายูถิ่นสามารถสรุปประเด็น
ได้ดังนี้

ความเห็นเกี่ยวกับการจัดการสอนรายวิชา
ภาษามลายูถิ่นในโรงเรียนของรัฐในสามจังหวัด
ชายแดนภาคใต้

กลุ่มตัวอย่างที่สนับสนุนการสอนรายวิชาภาษา
มลายูถิ่นระดับเบื้องต้นให้นักเรียนสามารถเลือกเรียน
ได้ ที่เห็นด้วยมีเหตุผล ดังนี้

- ประโยชน์ในการสื่อสาร การสอนภาษามลายู
ถิ่นในโรงเรียนทำให้นักเรียนที่ไม่สามารถพูดภาษาถิ่น
ได้มีโอกาสได้ฝึกพูด เป็นประโยชน์ต่อนักเรียนเพราะ
สามารถติดต่อสื่อสารกับคนในท้องถิ่นในภาษาที่คน
ส่วนใหญ่ใช้ และสามารถใช้ในการติดต่อสื่อสารควบคู่
กับภาษาไทย ถ้าครูและนักเรียนสามารถพูดและเขียน

ภาษามลยภูถึนได้ จะเกิดการสื่อสารระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน และระหว่างครูกับผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจเนื้อหาขง่ายยั้งขึ้น นอกจากนี้ยังทำให้โรงเรียนเกิดการสื่อสารที่ดีต่อกันระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครองสามารถสื่อสารกับชุมชนได้ง่ายและเข้าใจมากยิ่งขึ้น

- พัฒนาศักยภาพผู้เรียน การเรียนรู้อภาษาเพิ่มขึ้นอีก 1 ภาษา เป็นการเพิ่มทักษะทางภาษาให้กับผู้เรียนสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ และได้เปรียบกว่าการรู้เพียงภาษาเดียว เป็นประโยชน์เวลาเข้าไปในสังคมหรือท้องถิ่นที่ใช้ภาษามลยภูถึน

- ระบบการสอนภาษามลยภูถึน การจัดการสอนรายวิชาภาษามลยภูถึนในโรงเรียนทำให้มีการเรียนการสอนที่เป็นระบบ นักเรียนไม่ต้องไปเรียนที่อื่น ทั้งนี้รัฐบาลต้องมีนโยบายที่ชัดเจน และรัฐบาลและคนของรัฐต้องเข้มแข็ง

- สร้างทัศนคติที่ดี นักเรียนสามารถเข้าใจเพื่อนได้มากขึ้น เป็นการสร้างความรู้สึกที่ดีต่อกันได้มากขึ้นสร้างความสามัคคีปรองดองระหว่างเด็กไทยพุทธและไทยมุสลิม การสื่อสารเข้าใจซึ่งกันและกัน สะดวกในการติดต่อสื่อสาร การประสาน การสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อกัน และเกิดความเข้าใจต่อกัน ต่อชุมชนดีขึ้น ทำให้ชุมชนพูดกันรู้เรื่อง เข้าใจกันอยู่ด้วยกันได้ไม่มีอคติต่อกันและทำให้ไม่เป็นการแบ่งช่องว่างทางสังคม และไม่แบ่งแยก หน่วยราชการสามารถสื่อสารกับประชาชนได้เข้าใจถึงสังคมมากขึ้น การอยู่ร่วมกันในสังคมจะได้ลดการหวาดระแวง และเข้ากันได้ดีขึ้น

- สร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ถ้าครูและนักเรียนสามารถพูดและเขียนภาษามลยภูถึนได้ จะทำให้การสื่อสารระหว่างบุคลากรในโรงเรียนกับประชาชนในท้องถิ่นที่ใช้ภาษามลยภูถึนเข้าใจกัน และสื่อสารแลกเปลี่ยนความคิดเห็นได้ดีขึ้น ท้องถิ่นจะรู้สึกว่าโรงเรียนมีบริบทร่วมกันกับชุมชน พูดภาษาเดียวกัน และสามารถทำให้ประชาชนไว้วางใจและเข้าใจระบบการศึกษามากขึ้น ชุมชนจะรู้สึกมีความใกล้ชิดกับโรงเรียน และเมื่อโรงเรียนให้ความสำคัญแก่ชุมชน

โดยเฉพาะวิถีชีวิตหรือภาษา ชุมชนก็เข้ามาวมกิจกรรมในโรงเรียนมากขึ้น เห็นประโยชน์ของโรงเรียนมากขึ้นโรงเรียนและสังคมจะมีมติสัมพันธ์กันดีขึ้น

- อนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม ภาษามลยภูถึนเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของท้องถิ่นที่ต้องสนับสนุนให้มีการนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างถูกต้อง

- สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ประชาชนส่วนใหญ่ใช้ภาษามลยภูถึน โรงเรียนตั้งอยู่ในชุมชน 2 ศาสนาและ 2 ภาษา มีทั้งนักเรียนนับถือศาสนาพุทธและศาสนาอิสลาม การเรียนรู้อภาษาไทย-ภาษามลยภูถึนเป็นการเรียนรู้อเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างมีความเข้าใจเป็นพื้นฐานย่อมเป็นการกระทำที่สมควรอย่างยิ่ง เป็นทางเลือกสำหรับผู้ปกครองที่ต้องการให้ลูกได้เรียนภาษามลยภูถึน การจัดการสอนรายวิชาภาษามลยภูถึนเหมาะสมกับสภาพแวดล้อม และตรงกับความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น เป็นการสนองความต้องการของชุมชนที่ต้องการรักษาวัฒนธรรม และสอดคล้องกับอัตลักษณ์วิถีชีวิตของคน 3 จังหวัดภาคใต้ เข้ากับวัฒนธรรมมีผลทางสังคมจิตวิทยา อาจเป็นส่วนหนึ่งทำให้การแก้ปัญหา 3 จังหวัดภาคใต้บรรลุผลได้เร็วขึ้น

- สร้างความสมานฉันท์ การอยู่ร่วมกันควรจะเข้าใจภาษาด้วยกัน ภาษาเป็นเครื่องมือติดต่อสื่อสารเป็นพื้นฐานในการสร้างความเข้าใจกัน อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข การเข้าใจภาษาซึ่งกันและกัน สร้างความเข้าใจให้ตรงกัน สามารถลดความแตกต่างทางด้านการสื่อสาร เมื่อทุกคนสื่อสารเข้าใจกันก็จะไม่ระแวงซึ่งกันและกัน สังคมจะได้ไม่แบ่งแยก ถ้าทั้งสองฝ่ายสามารถสื่อสารกันเข้าใจ สังคมคงจะดีกว่าปัจจุบัน อาจแก้ปัญหา 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ได้บ้าง ไม่น่ามากนัก

กลุ่มตัวอย่างที่ไม่สนับสนุนการสอนรายวิชาภาษามลยภูถึนระดับเบื้องต้นให้นักเรียนสามารถเลือกเรียนได้ มีเหตุผลดังนี้

- ความไม่พร้อมของโรงเรียน โรงเรียนต่าง ๆ ยังไม่พร้อม อาจเกิดปัญหาและอุปสรรคด้านอัตรากำลัง

หรืออาจมีผลกระทบต่ออัตรากำลังครูสาขาอื่นที่จำเป็นมากกว่า

- การจัดการศึกษาที่ซ้ำซ้อน นักเรียนใช้ภาษามลายูถิ่นในชีวิตประจำวันกับครอบครัวอยู่แล้ว และเรียนภาษามลายูถิ่นที่โรงเรียนตากัดวันเสาร์-อาทิตย์ จึงใช้ภาษาถิ่นในโรงเรียนมากกว่าภาษาไทยอยู่แล้ว ไม่จำเป็นต้องสอนที่โรงเรียนอีก เพียงแต่ใช้เสริมเท่านั้น ควรให้นักเรียนได้เรียนวิชาหลักๆ ให้มากที่สุด เพื่อประโยชน์ต่อตัวนักเรียนในการประกอบอาชีพในอนาคต

- ภาษาไทยมาตรฐานเป็นภาษาประจำชาติ นักเรียนควรรู้ภาษาไทยเพราะเป็นภาษาราชการและภาษาหลักใช้ติดต่อสื่อสารและการจัดการเรียนรู้ทั่วประเทศ ทุกคนที่เกิดในประเทศไทยจำเป็นต้องเรียนรู้ภาษาไทยให้เข้าใจ จึงต้องส่งเสริมให้นักเรียนเรียนรู้ให้มากๆ ภาษามลายูถิ่นไม่ใช่ภาษาราชการไม่เป็นสากล ไม่สามารถนำไปใช้ในสังคมส่วนรวมระดับประเทศได้ มีเพียงนักเรียนส่วนน้อยเท่านั้นที่ต้องการเรียนรายวิชานี้

- ผลกระทบต่อการเรียน นักเรียนยังพูดภาษาไทยได้น้อยและเรียนอ่อน ควรเน้นภาษาไทยให้เข้มแข็งก่อน การใช้ภาษาไทยมาตรฐานเป็นพื้นฐานนำไปสู่การเรียนวิชาอื่นๆ เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ ขณะนี้เวลาเรียนของนักเรียนน้อยมาก ไม่เพียงพอสำหรับการสอนตามหลักสูตรที่สถานศึกษากำหนดสาระที่เรียนในปัจจุบันก็มากพออยู่แล้ว วิชาภาษาไทยที่เรียนก็ยังไม่เข้าใจ การเปิดสอนภาษามลายูถิ่นจึงควรจัดในลักษณะเลือกเสริม มิฉะนั้นนักเรียนจะมีภาระเกินไป และจะกระทบต่อวิชาหลัก 8 สาระการเรียนรู้ ทำให้ได้เรียนวิชาหลักลดลง

- อุปสรรคในการเรียนภาษาไทย นักเรียนส่วนใหญ่ยังไม่ผ่านเกณฑ์การรู้หนังสือ ยังอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ พูดภาษาไทยไม่ชัด จึงควรคิดส่งเสริมการเรียนภาษาไทย ใช้สื่อนวัตกรรมหรือสอนซ่อมเสริมให้มากยิ่งขึ้น หากเรียนภาษามลายูเพิ่มขึ้นนักเรียนจะสับสน ทำให้ผลสัมฤทธิ์ภาพรวมจะต่ำลงมากและเป็นอุปสรรคต่อการเรียนภาษาไทย

ความคิดเห็นเกี่ยวกับลักษณะเนื้อหาบทเรียนและสื่อ

- ลักษณะเนื้อหาเป็นการสื่อสารในชีวิตประจำวัน เน้นภาษามลายูถิ่นเพื่อการสื่อสาร และการฝึกพูด การทักทายที่ใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อสื่อความหมายกับชาวมุสลิม คำศัพท์ในหมวดต่างๆ / ประโยคที่ใช้ในการติดต่อสื่อสารในชีวิตประจำวัน การแต่งประโยค บทสนทนาในชีวิตประจำวัน สามารถปรับเพื่อใช้จริงเป็นภาษาเพื่อการสื่อสารโดยไม่ยึดหลักไวยากรณ์

- วัฒนธรรมท้องถิ่น ชนบทธรรมเนียมประเพณี บทเพลง การละเล่นพื้นบ้านที่ใช้ภาษามลายู

- การสอนสอนเป็นคำๆ เน้นคำที่ใกล้ตัว คำที่ใช้ในชีวิตประจำวันก่อน แล้วค่อยสอนพูดเป็นประโยค

- มีเนื้อหาภาษาไทย และภาษามลายูควบคู่กันไป โดยลำดับจากเนื้อหาจากง่ายไปหายาก เหมาะสมกับช่วงอายุของผู้เรียน โดยเริ่มจากสิ่งที่อยู่รอบตัวนำไปสู่สังคม มีความถูกต้อง ชัดเจน อ่านเข้าใจง่าย ถูกต้อง

- สื่อการสอนที่สอดคล้องกับเนื้อหา ที่ผู้เรียนเข้าใจได้ง่ายและรวดเร็ว เช่น บัตรคำ รูปภาพ วัสดุของจริง มีความน่าสนใจ เช่น เพลง เกมส์ นิทาน และมีความทันสมัย เช่น สื่อประเภทซีดี วีดิทัศน์ สื่อมัลติมีเดีย มีแบบฝึกเสริมทักษะ หนังสืออ่านเพิ่มเติมแบบเรียนสำเร็จรูป

ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

ผู้สอนควรมีวุฒิครู สามารถสอนได้ทั้งภาษามลายูถิ่นและภาษาไทย ควรเป็นบุคลากรที่หน่วยงานหรือเจ้าของสถานศึกษาคัดเลือกเอง และต้องเป็นบุคลากรของรัฐ เป็นคนที่รู้จริง ใจเป็นกลาง ไม่ฝักใฝ่การแบ่งแยกศาสนา-เน้นให้นักเรียนไม่อคติกับคนศาสนาอื่น และควรให้ครูที่สอนศาสนาสอนอยู่ในโรงเรียน โดยเพิ่มชั่วโมงการสอนขึ้น

จัดกิจกรรมให้นักเรียนไทยพุทธได้สามารถใช้ภาษามลายูท้องถิ่นให้หลากหลาย สามารถสนทนากับนักเรียนที่พูดภาษามลายูท้องถิ่นได้บ่อยๆ

จัดกิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน ให้ได้สื่อสารกับ

เพื่อน ๆ เป็นประจำทุกวัน เพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกัน และรู้จักสามัคคี

มีเนื้อหา แบบฝึกหัด สื่อที่สอดคล้องกันทุกเนื้อหา มีวีซีดีในเนื้อหาต่างๆ เพื่อนักเรียนได้เข้าใจ

รัฐควรรักษา และจัดรูปแบบการศึกษาได้อย่างจริงจัง ควรเปิดสอนในพื้นที่ที่มีการใช้ภาษาถิ่นน้อยจัดให้มีหลักสูตรที่ชัดเจน ตั้งงบประมาณรองรับ ไม่มีอคติให้การสนับสนุนเหมือนกับการจัดทำหลักสูตรและจัดกิจกรรมการสอนสาระต่างๆ และต้องดำเนินการให้เป็นรูปธรรม มีความต่อเนื่องอย่างยั่งยืน ไม่ใช่เรื่องการเมือง

แนวทางในการพัฒนาความสามารถภาษาไทยของนักเรียนชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

ในประเด็นการพัฒนาความสามารถภาษาไทยของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่อ่อนนั้น กลุ่มตัวอย่างได้เสนอแนวทางแก้ไข ซึ่งสามารถสรุปเป็นประเด็นได้ ดังนี้

หลักสูตร เนื้อหา

- เพิ่มหรือขยายเวลาในหลักสูตร และควรเพิ่มเนื้อหาในหลักสูตรให้มากกว่านี้ เน้นการใช้ภาษาไทยมาตรฐานมากขึ้น จัดเวลาสอนในวิชาภาษาไทยให้มากกว่าจังหวัดอื่นๆ

- การสอนภาษาไทยใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ควรจัดให้มีหลักสูตรแกนกลางสำหรับ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ทั้งนี้ ผู้สอนภาษาไทยควรมีความรู้ภาษามลายูถิ่นควบคู่ไปด้วย เพื่อเป็นประโยชน์ในการถ่ายทอดความรู้ โดยเฉพาะเนื้อหาวิชาภาษาไทยต้องสอดคล้องวัฒนธรรมท้องถิ่นควบคู่ไปกับภาษามลายูถิ่น

ควรปรับปรุงหลักสูตรและลดปริมาณงานของครูผู้สอนให้น้อยลง เพราะจากสภาพปัจจุบันทั้งครูและเด็กไม่มีเวลาเต็มที่กับการเรียนการสอน

ควรนำการสอนแบบเก่ามาสอนในระดับชั้นอนุบาล คือสอนให้รู้จักคำเป็นหมวดๆ ไป พร้อมฝึกการพูดเป็นประโยค แต่ถ้าเป็นระดับช่วงชั้นที่ 2 ขึ้นไปการสอนใน

ปัจจุบันก็พอใช้ได้อยู่แล้ว

โรงเรียน

- ควรเตรียมความพร้อมของผู้เรียน ตั้งแต่ชั้นอนุบาล และฝึกให้ผู้เรียนฟัง-พูดให้คล่องในระดับชั้น ป. 1 และเสริมฟัง พูด อ่าน เขียน ตั้งแต่ ป. 2-6

จัดทำแผนพัฒนาการอ่านการเขียนภาษาไทยอย่างชัดเจนทุกโรงเรียน และให้กำหนดเป็นนโยบายที่จะให้ทุกโรงเรียนพัฒนาคุณภาพวิชาภาษาไทยอย่างจริงจัง มีการรายงานผลทุกปี เพื่อนำผลไปวิเคราะห์ปรับปรุง พัฒนาคุณภาพการสอนภาษาไทยต่อไป

- ควรบรรจุครูเฉพาะทาง สอนเฉพาะทาง ต้องจัดครูให้ตรงกับความถนัด หรือวิชาเอกภาษาไทย

- อบรมครูผู้สอนภาษาไทยให้เชี่ยวชาญจริงๆ จึงจะสามารถดึงผู้เรียนให้สนใจวิชาภาษาไทย ควรสอนให้เด็กรู้จักใช้ภาษาไทยในชีวิตประจำวันตั้งแต่เด็กๆ และสื่อสารกับคนรอบข้างได้

- จัดสื่ออย่างหลากหลาย เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้หลากหลาย

- ทำวิจัยเพื่อแก้ปัญหาการอ่านหนังสือไม่ออก แก้ปัญหาการเขียนภาษาไทย และให้สื่อสารกันได้

- สร้างความตระหนักให้กับผู้ปกครอง ในเรื่องการพูดภาษาไทย ทั้งที่บ้านและโรงเรียน

- ส่งเสริมการใช้ภาษาไทยทุกวัน ทั้งที่บ้านและโรงเรียน

ครู

- ตัวครูต้องมีความพร้อมในด้านความรู้ มีความชำนาญในภาษาไทย ทักษะการสอน มีหลักจิตวิทยาเกี่ยวกับตัวเด็ก มีเทคนิคและวิธีการอย่างหลากหลาย และเข้าใจพื้นฐานการดำรงชีวิตของเด็ก

- ครูต้องพูด อ่านภาษาไทยได้ชัดเจน เพื่อนักเรียนจะได้รับประโยชน์สูงสุด

- ผู้สอนต้องมีความมุ่งมั่น จริงใจในการสอน

- ก่อนที่จะสอนให้นักเรียนใช้ภาษาไทย ควรปลูกฝังสร้างจิตสำนึกให้กับนักเรียนชาวไทยมุสลิมให้รักในความเป็นไทย ภาคภูมิใจที่เกิดเป็นไทย และ

พยายามใช้ภาษาไทยมาตรฐานกับนักเรียนให้มากที่สุด โดยผู้ใหญ่ควรทำตัวเป็นแบบอย่างให้กับเด็ก

- ครูที่สอนในโรงเรียนควรพูดภาษาไทยกับนักเรียน ไม่ควรใช้ภาษามลายูถิ่นในขณะที่สอน เพราะจะทำให้ นักเรียนไม่ยอมใช้ภาษาไทยในการสื่อสาร

- ครูที่พูดภาษามลายูถิ่นได้ ไม่ควรที่จะใช้ภาษามลายูถิ่นในการสื่อสารกับเด็กขณะสอนและอยู่ในสถานศึกษา เพราะจะทำให้ นักเรียนไม่ยอมใช้ภาษาไทยในการสื่อสาร ครูควรตระหนักให้นักเรียนพูดภาษาไทยที่โรงเรียน สื่อสารกับนักเรียนด้วยภาษาไทย ให้นักเรียนเห็นความสำคัญของภาษาไทย ในห้องเรียนพยายามอย่าให้นักเรียนพูดภาษากัน

- ใช้ภาษาไทยในการสื่อสาร ฝึกให้เด็กได้ใช้ทุกวัน และหัดเขียนทุกวัน จนเกิดความชำนาญ

- ครูระดับอนุบาลควรพูดภาษามลายูถิ่นได้ และใช้ภาษามลายูถิ่นควบคู่กับภาษาไทย

- ครูผู้สอนควรมีความรู้มลายูถิ่น เพื่อสื่อสารกับนักเรียนในกรณีที่เป็น และควรฝึกการพูดภาษาไทยมาตรฐานขณะอยู่ที่โรงเรียนโดยไม่ใช้ภาษากัน เพื่อให้เกิดทักษะในการพูดและการใช้ภาษา

- ครูที่สอนภาษาไทยควรมีความรู้และสามารถสื่อสารภาษามลายูท้องถิ่นได้ เพื่อจะได้อธิบายและสอนเปรียบเทียบ ทำให้นักเรียนรัก สนุกสนาน และเข้าใจบทเรียนได้เร็วขึ้น

- ครูในฐานะผู้ส่งสารต้องปรับให้เข้ากับบริบทที่ต่างกัน สามารถตอบรับกันได้ ปัญหาการจัดการเรียนการสอนก็จะลดน้อยลง

การสอน

- ควรคิดค้นรูปแบบการสอนภาษาที่สองที่เห็นผลเป็นรูปธรรมชัดเจน และควรใช้ภาษามลายูถิ่นเชื่อมโยงสู่ภาษาไทยที่เข้มแข็ง

- การเรียนการสอนต้องมีตำรา ความพร้อมของสื่อประกอบการสอนทุกครั้ง พัฒนาสื่อ และมีสื่อนิทานและเกมให้นักเรียนได้ปฏิบัติจริง

- ให้นักเรียนฝึกการอ่านมากๆ การเขียน และ

เน้นการพูด ให้แต่งประโยคด้วยปากเปล่า เล่านิทานให้ฟัง ให้ข้อคิดแก่นักเรียน และให้คิดวิเคราะห์เรื่องที่ครูตั้งคำถามขึ้นมา

- การสอนควรใช้รูปภาพเป็นสื่อในการเรียนการสอน และในภาพนั้นมีตัวหนังสือไทยบอกว่าเป็นภาพอะไร ให้เด็กดูภาพและอ่านออกเสียงชื่อภาพนั้นตามครู จนกว่านักเรียนจะออกเสียงคล่อง เมื่อนักเรียนอ่านออกเสียงคล่องและจำได้แล้ว ก็ให้นักเรียนอ่านแถบประโยค แล้วให้แต่งประโยคเอง

- ฝึกการออกเสียง ฝึกการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร หรือใช้ภาพประกอบคำพูด ฝึกพูดออกเสียง โดยให้เพื่อนสอนเพื่อน

- สอนให้คุ้นเคยกับการฟังภาษาไทย เช่น วิทยู โทรทัศน์ เพลง

- เน้นการใช้ภาษาไทยในการสื่อสาร การพูด อ่านเขียนภาษาไทย ให้สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

- ควรวางกฎข้อบังคับให้นักเรียนใช้ภาษาไทย เมื่ออยู่ในโรงเรียนไม่ควรให้นักเรียนสื่อสารภาษามลายูในโรงเรียน

- สอนด้วยความเข้าใจและอดทน อย่าซ้ำเติม หากนักเรียนทำผิดพลาด และเน้นการปฏิบัติให้มากในทุกทักษะ

- การสอนภาษาไทยควบคู่ไปกับภาษามลายู ทำให้เด็กเข้าใจยิ่งขึ้น

กิจกรรม

- จัดกิจกรรมให้นักเรียนได้มีโอกาสพูดภาษาไทยให้มากที่สุด กิจกรรมที่มุ่งเน้นการฝึกทักษะภาษาไทย (เข้าค่ายภาษาไทย) ภายในโรงเรียน อย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง

- จัดการเรียนการสอนภาษาไทยเพิ่มเติม เพื่อเพิ่มศักยภาพในการอ่าน เขียน ภาษาไทยของนักเรียนให้มากขึ้น

ทัศนคติ

- สร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียนภาษาไทย สอนให้เกิดความตระหนักและเห็นความสำคัญของภาษาไทย

- เน้นให้เห็นความสำคัญของการใช้ภาษาไทยในชีวิตประจำวันในประเทศไทย

- สร้างความตระหนัก ความเข้าใจ และเห็นคุณค่าในความเป็นเอกลักษณ์ของชาติ ทำให้เกิดความภาคภูมิใจในภาษาของตนเอง สอนให้รักภาษาไทยและชาติไทย

- ปลูกฝังจิตสำนึกคุณค่าวัฒนธรรมการใช้ภาษาไทย

ผู้ปกครอง

- ให้นักเรียนเข้าเรียนตามเกณฑ์ และเน้นการเขียนการพูดภาษาไทยเป็นหลัก

- ผู้ปกครองควรให้นักเรียนพูดภาษาไทยที่บ้านให้ความสำคัญ และส่งเสริมการเรียนรู้ที่บ้าน

รัฐ

- รัฐบาลต้องมีนโยบายการศึกษาที่ชัดเจน และเข้มแข็ง สนับสนุนงบประมาณในด้านการสอนวิชาภาษาไทยเพิ่มขึ้น รวมทั้งบุคลากรด้วย การพานักเรียนไปศึกษาแหล่งเรียนรู้ นอกโรงเรียน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการประชุมกลุ่มย่อย

การประชุมเพื่อระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการสอนทวิภาษาประกอบด้วยผู้เข้าร่วมประชุมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ จำนวน 91 คน จากจังหวัดปัตตานี 37 คน จังหวัดยะลา 19 คน และจังหวัดนราธิวาส 35 คน เป็นผู้อำนวยการสถานศึกษา 8 คน รองผู้อำนวยการสถานศึกษา 2 คน ครู 69 คน ศึกษานิเทศก์ (จากเขตการศึกษา) 11 คน และนักวิชาการ (จากเขตการศึกษา) 1 คน การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการประชุมสรุปได้ ดังนี้

รูปแบบการจัดการสอนภาษามลายูถิ่น

ข้อมูลที่ได้จากการประชุมแสดงให้เห็นว่าผู้เข้าร่วมประชุมส่วนใหญ่เห็นว่าควรจัดรูปแบบการสอนให้นักเรียนที่พูดภาษามลายูถิ่นได้และนักเรียนที่พูดภาษามลายูถิ่นไม่ได้เรียนด้วยกัน โดยครูใช้ทั้งภาษาไทยและภาษามลายูถิ่นทั้งสองภาษาในการสอนตั้งแต่ชั้นอนุบาลดังมีเหตุผลสนับสนุนดังต่อไปนี้

1. ตั้งแต่ดั้งเดิมมานักเรียนไทยพุทธ และนักเรียนไทยมุสลิมเรียนมาด้วยกันตลอด ไม่มีแยกห้องเรียน

แต่อย่างใด และมีผลดีตรงที่ว่า เด็กต่างก็มีเจตคติที่ดีต่อเพื่อนร่วมชั้นที่ต่างศาสนา รู้ถึงขนบธรรมเนียมประเพณีของแต่ละฝ่าย

2. ผู้สอนและผู้เรียนสามารถเรียนรู้ไปพร้อมกัน เกิดการพัฒนาไปในระดับหนึ่ง

3. การจัดรูปแบบการสอนเช่นนี้ทำให้เกิดการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน และถ้าจัดการเรียนเอื้อต่อกันแบบเพื่อนช่วยเพื่อนก็อาจพอเพียงพอต่อการเรียนมลายูถิ่น นอกจากนี้ ผู้เข้าร่วมประชุมบางส่วนเห็นว่า ควรใช้โดยรูปแบบทวิภาษาในชั้นอนุบาล และเปิดสอนวิชาภาษามลายูถิ่นเป็นวิชาเลือก หรือเป็นชมรมและกิจกรรมเสริมในช่วงชั้นที่ 1

ในประเด็นเกี่ยวกับการเสนอรูปแบบการจัดการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับต่ำในโรงเรียนของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ผลการวิเคราะห์จากการประชุมมี ดังนี้

1. ครู ควรมีคุณสมบัติและความรู้ความสามารถในสาขาวิชาที่ตนเองสอนเป็นอย่างดี มีการวางแผนการสอนและสามารถปรับการสอนให้สอดคล้องกับนักเรียนทุกกลุ่ม มีความสามารถรู้ภาษามลายูถิ่นได้บ้าง อย่างน้อยควรรู้ศัพท์พื้นฐาน หรือการพูดคุยทักทายในระดับพื้นฐานได้

2. สื่อการเรียนการสอน ควรเป็นสื่อสมัยใหม่ สร้างความเพลิดเพลินให้กับนักเรียนในระหว่างการเรียนรู้ เช่น สื่อ CAI ทางคอมพิวเตอร์ การเล่นเกมส์ การเล่านิทาน หรือถ้าหากมีสื่อควบคู่ทั้งภาษาอังกฤษ-ไทย-มลายูถิ่น ก็อาจทำให้นักเรียนมีความสนใจในกระบวนการเรียนรู้มากขึ้น ต้องเน้นสื่อช่วยการสอนด้านทักษะการฟัง และการพูด เป็นหลัก ในขณะที่เดียวกันภาครัฐที่เกี่ยวข้องก็ควรมีการอบรมการใช้สื่ออย่างถูกวิธีให้กับครูผู้ใช้สื่อด้วย และรวมถึงการสร้างแรงจูงใจให้กับเด็กนักเรียน

3. ผู้ปกครอง ผู้ปกครองควรเอาใจใส่บุตรหลานให้มากขึ้นด้วย ควรมีการประชุมชี้แจงให้ตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษาให้มากขึ้น เพราะจะมีผล

ทำให้บุตรหลานของตัวเองมีเจตคติที่ดีต่อการเรียน การศึกษา หรือให้มีการจัดชุมนุมร่วมกับผู้ปกครอง

4. ผู้บริหาร ควรมีการนิเทศติดตามงานอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องกัน รวมถึงการร่วมแก้ไขปัญหากับคณะครูผู้รับผิดชอบ

5. กิจกรรม ควรจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมภาษาไทยให้มากขึ้น โดยให้มีการจัดแหล่งการเรียนรู้ทั้งในและนอกสถานศึกษา

6. ข้อคิดเห็นเพิ่มเติม เนื่องจากสถานการณ์ความไม่มั่นคงใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ทำให้คณะครูถูกมอบหมายงานมากขึ้นจากภาครัฐ จนทำให้เวลาปฏิบัติในโรงเรียนมีน้อยลง ไม่มีเวลาให้เด็กนักเรียนได้อย่างเต็มที่ อาจเป็นผลก่อให้เกิดผลการเรียนตกต่ำลง

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ต้องชี้แจงผู้ปกครองบางท่านที่ยังมีทัศนคติผิดๆที่ไม่ให้นักเรียนนำหนังสือกลับบ้าน เพราะทำให้กระบวนการเรียนรู้ของเด็กล่าช้าลง

7.2 ต้องอย่าให้คณะครูตระหนก และคิดถึง การประเมินที่จะมีขึ้น หากมีการเปลี่ยนแปลงระบบเข้าสู่ภาษามลายูถิ่น จะเกิดปัญหาเฉพาะพื้นที่ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้และเกิดช่องว่างมากขึ้น เพราะการประเมินจะเป็นไปในวิธีการเดียวกันทั่วประเทศ คือประเมินเป็นภาษาไทย ไม่ใช่ภาษามลายูถิ่น

เนื้อหาบทเรียนและการสอนรายวิชาภาษามลายูถิ่น

สำหรับเนื้อหาบทเรียนและการสอนนั้น ผลการประชุมกลุ่มจำนวน 32 คน สรุปได้ ดังนี้

1. ควรเพิ่มบทเรียนเกี่ยวกับวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชาวมุสลิม เพื่อให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนรู้สังคมและวัฒนธรรมของชาวไทยมุสลิมด้วย

2. ควรเน้นการเรียนการสอนในแบบของการรับรู้ความหมายเพื่อการสื่อสารมากกว่าที่จะเน้นเกี่ยวกับการอ่านและการเขียน

3. ผู้เข้าร่วมประชุมบางส่วนมีความเห็นว่าควรจัดการเรียนการสอนในระดับมัธยมหรืออุดมศึกษา พร้อมทั้ง

ควรเน้นการฟัง พูด รวมถึงวัฒนธรรมทุกด้าน และหากจะจัดทำคู่มือก็ควรที่จะมีลำดับขั้นตอนในการสอนว่าขั้นใดมีสื่อการสอนอะไรบ้างและมีการใช้สื่อนั้นอย่างไร อีกทั้ง ยังเสนอเพิ่มเติมอีกว่าไม่ควรให้รายวิชานี้เป็นสาระการเรียนรู้หลัก ควรให้เป็นสาระการเรียนรู้เสริม และไม่มีผลกับผลการเรียน โดยอาจใช้การประเมินผลแบบ ผ่าน หรือ ไม่ผ่าน

สรุป

ความคิดเห็นด้านการจัดการสอนทวิภาษา (ภาษาไทยและภาษามลายูถิ่น) ในโรงเรียนของรัฐในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่พบจากข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพนั้น อาจสรุปได้ว่ามีทั้งผู้ที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยกับการสอนภาษามลายูถิ่นในโรงเรียนของสามจังหวัดภาคใต้ในจำนวนที่ใกล้เคียงกันโดยมีผู้เห็นด้วยมากกว่าเล็กน้อย นอกจากนี้ส่วนใหญ่มีความเห็นว่าในปัจจุบันยังไม่มีความพร้อมทางด้านหลักสูตร ตำรา และการจัดการ

ส่วนรูปแบบการสอนภาษาไทย-ภาษามลายูถิ่นที่ได้จากความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มสามารถประมวลสรุปได้ดังนี้คือ ในระดับอนุบาล ให้ นักเรียนที่สามารถสื่อสารและไม่สามารถสื่อสารด้วยภาษามลายูถิ่นเรียนด้วยกัน ครูใช้ทั้งภาษาไทยและภาษามลายูถิ่นในการสอนควบคู่กันไป เมื่อขึ้นช่วงชั้นที่ 1 การเรียนภาษามลายูถิ่นควรเป็นรายวิชาเลือกหรือเพิ่มเติมสัปดาห์ละ 2 ชั่วโมง เป็นระยะเวลา 3 ปี และเปิดสอนให้กับผู้เรียนที่ไม่สามารถพูดภาษามลายูถิ่นได้เรียน โดยมีลักษณะเนื้อหาการสอนภาษามลายูถิ่นเพื่อการสื่อสาร เน้นการฝึกพูด และผู้เรียนสามารถนำไปใช้สื่อสารในสถานการณ์จริงในชีวิตประจำวัน มีกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนมีโอกาสใช้ภาษาตามสถานการณ์ต่างๆ ตำราควรมีทั้งสองภาษาควบคู่กันไป นอกจากนี้ควรมีความพร้อมด้านสื่อการสอนและปัจจัยสนับสนุนด้านอัตราค่าจ้าง เงินเดือน การพัฒนาอบรมผู้สอน การจัดทำหลักสูตรและแผนการสอน

ในการพัฒนาความสามารถทางภาษาไทยให้กับนักเรียนที่ไม่สามารถสื่อสารภาษาไทยได้ดีนักนั้น กลุ่มตัวอย่างเสนอให้มีการปรับปรุงหลักสูตรการสอนที่มีชั่วโมงเรียนภาษาไทยมากขึ้น และมีการสอดแทรกวัฒนธรรมและภาษามลายูถิ่น ผู้สอนมีความรู้ภาษาไทยอย่างถูกต้อง มีกิจกรรมให้ผู้เรียนมีโอกาสฝึกใช้ภาษาไทยให้มากขึ้น สร้างทัศนคติที่ดีต่อภาษาไทย และให้ผู้ปกครองเห็นความสำคัญของการเรียนภาษาไทยและส่งเสริมให้ใช้ภาษาไทยที่บ้าน ส่วนด้านการสอนนั้นยังมีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน โดยฝ่ายหนึ่งมีความเห็นว่าควรเพิ่มหลักสูตร และการเรียนภาษาไทยให้มากขึ้น และให้ใช้ภาษาไทยในการเรียนการสอนเพียงอย่างเดียวเป็นสื่อในการสอน ขณะที่อีกกลุ่มมีความเห็นว่าควรมีการใช้ภาษามลายูควบคู่กับภาษาไทยในการสอน

อภิปรายผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

ข้อมูลที่พบสะท้อนให้เห็นความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่ค่อนข้างแตกต่างกันเกี่ยวกับการจัดการสอนภาษามลายูถิ่นในโรงเรียน โดยที่แต่ละกลุ่มมองเห็นความสำคัญหรือผลกระทบของการจัดการสอนภาษามลายูถิ่นในโรงเรียนที่แตกต่างกัน

อันที่จริงแล้วเมื่อพิจารณาความคิดเห็นของแต่ละกลุ่มแล้ว อาจกล่าวได้ว่า ความคิดเห็นที่ไม่สอดคล้องกัน มีสาเหตุมาจากมุมมองในวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกันของการจัดการสอนทวิภาษา มุมมองหนึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาความสามารถทางภาษาเพิ่มขึ้นของผู้เรียน ในขณะที่อีกมุมมองหนึ่งมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน นอกจากนี้อาจมาจากบริบทที่แตกต่างกัน คือ ผู้เรียนในพื้นที่นี้มีความแตกต่างกันด้านความสามารถในการใช้ภาษามลายูถิ่น และภาษาไทย กล่าวคือ

กลุ่มที่หนึ่งเป็นผู้เรียนในเขตนอกเมืองซึ่งส่วนใหญ่ใช้ภาษามลายูถิ่นเป็นภาษาแม่ และไม่สามารถใช้ภาษาไทยซึ่งเป็นภาษาที่สองได้ดีเมื่อถึงวัยเข้าเรียนที่โรงเรียน กลุ่มนี้เป็นกลุ่มใหญ่ของสังคมในเขตสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ และมีผลการเรียนต่ำเพราะ

ไม่สามารถเข้าใจภาษาไทยได้ดี

กลุ่มที่สองเป็นผู้เรียนที่ไม่สามารถสื่อสารภาษามลายูถิ่นได้ ทั้งที่เป็นชาวไทยพุทธ และชาวไทยมุสลิม ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตเมือง กลุ่มนี้ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่หนึ่ง และสามารถเข้าใจภาษาไทยได้ตามวัยเมื่อเข้าเรียนที่โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาในครั้งนี้เป็นครู ผู้บริหารที่ส่วนใหญ่ใกล้ชิดกับผู้เรียนกลุ่มที่หนึ่งซึ่งเป็นส่วนใหญ่ของสังคมในพื้นที่ จากบริบทดังกล่าวการจัดการสอนทวิภาษาจึงถูกมองไปเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนเป็นวัตถุประสงค์หลัก แต่อาจใช้วิธีการที่แตกต่างกัน กล่าวคือ

วิธีหนึ่งมาจากความคิดที่ว่าผู้เรียนยังมีความสามารถในการใช้ภาษาไทยไม่ดัดนัก เพราะไม่ได้ใช้ภาษาไทยที่บ้าน จึงต้องเพิ่มการเรียนภาษาไทยให้มากขึ้น ผู้ที่เห็นด้วยกับวิธีนี้จึงมองว่าการเรียนภาษามลายูถิ่นยังเป็นการทำให้การเรียนและการใช้ภาษาไทยของผู้เรียนถดถอย และส่งผลเสียต่อการเรียนในรายวิชาอื่น

อีกวิธีหนึ่งมาจากแนวคิดการใช้ความรู้ภาษาแม่เป็นรากฐานสู่การเรียนภาษาที่สอง ผู้ที่เห็นด้วยกับวิธีนี้ จึงเห็นการสอนภาษามลายูถิ่น หรือการใช้ภาษามลายูถิ่นควบคู่กับภาษาไทยในการสอนสามารถช่วยเสริมให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจเนื้อหาได้มากยิ่งขึ้น ทั้งสองวิธีมีเป้าหมายเดียวกันคือเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีผลการเรียนที่ดีขึ้น แต่มีความแตกต่างกันที่วิธีการ

อย่างไรก็ตาม กลุ่มตัวอย่างอีกกลุ่มมองเห็นว่าการจัดการศึกษาแบบทวิภาษาเป็นการพัฒนาความสามารถทางภาษาเพิ่มขึ้นของผู้เรียน เพื่อสามารถใช้ในการสื่อสารได้ ซึ่งในที่นี้คือเพื่อให้ผู้เรียนทั้งที่เป็นชาวไทยพุทธและชาวไทยมุสลิมสามารถสื่อสารกับคนในพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภาษามลายูถิ่นได้ เพื่อสร้างความเข้าใจอันดีต่อกัน กลุ่มนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาความสามารถของผู้เรียนในการสื่อสารด้วยภาษามลายูถิ่น ดังนั้น บริบทที่แตกต่างกัน จึงอาจต้องการรูปแบบการจัดการทวิภาษาที่แตกต่างกันตามวัตถุประสงค์ คือ

เพื่อพัฒนาความสามารถทวิภาษา สำหรับผู้เรียนที่ไม่สามารถสื่อสารด้วยภาษามลายูถิ่น หรือ เพื่อพัฒนาความสามารถทวิภาษา สำหรับผู้เรียนที่พูดภาษามลายูถิ่นเป็นภาษาที่หนึ่ง อย่างไรก็ตาม กลุ่มตัวอย่างในการศึกษารั้งนี้ประกอบด้วยครูและผู้บริหาร ซึ่งเป็นกลุ่มตัวแทนภาคการศึกษา จึงอาจจะต้องศึกษาข้อมูลจากกลุ่มผู้ปกครอง ผู้นำศาสนาและภาคธุรกิจเพิ่มเติมเพื่อจะได้มุมมองและความคิดเห็นที่มาจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียฝ่ายต่างๆ ในชุมชน ซึ่งอาจมีประเด็นที่แตกต่างและให้ข้อมูลที่ลึกซึ้งและชัดเจนมากยิ่งขึ้น

เนื้อหาบทเรียน

แม้ว่าบทเรียนที่พัฒนาขึ้นนั้นใช้สำหรับผู้เรียนที่พูดภาษามลายูถิ่นไม่ได้ก็ตาม แต่ผู้สอนอาจใช้เพื่อสอนเด็กเล็กเมื่อเริ่มเรียนรู้ภาษามลายูถิ่นซึ่งเป็นภาษาแม่ของตนเองได้ด้วย เพราะจะทำให้การเรียนรู้ภาษาที่หนึ่งเป็นไปอย่างเป็นระบบ และเป็นการเตรียมความพร้อมด้านการอ่านภาษาไทยให้กับผู้เรียนที่พูดภาษามลายูถิ่นเป็นภาษาที่หนึ่งด้วย เพราะสามารถช่วยให้ผู้เรียนคุ้นเคยกับอักษรไทยระบบการสะกดคำ และเชื่อมโยงความหมายของคำในภาษาที่หนึ่ง (ภาษามลายูถิ่น) กับคำในภาษาที่สอง (ภาษาไทย) ซึ่งเป็นวิธีการเรียนภาษาไทยโดยทางอ้อมอีกทางหนึ่ง

กิจกรรมเสนอแนะ

กิจกรรมที่ใช้เพื่อพัฒนาความสามารถภาษาที่สองของผู้เรียนควรเป็นกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนมีโอกาสได้สัมผัสกับภาษามลายูถิ่น และใช้ภาษาในสถานการณ์จริง เช่น สัมภาษณ์เพื่อนนักเรียนหรือครูในโรงเรียนที่พูดภาษามลายูถิ่นได้

1. โครงการเพื่อนช่วยเพื่อน ให้นักเรียนที่มีความสามารถพูดภาษามลายูถิ่นสมัครเป็นพี่เลี้ยงและเป็นคู่สนทนา ให้กับนักเรียนที่ไม่สามารถพูดภาษามลายูถิ่นได้
2. เยี่ยมโรงเรียนที่นักเรียนส่วนใหญ่พูดภาษามลายูถิ่นได้
3. จัดทัศนศึกษาในชุมชน และให้ผู้เรียนใช้ภาษามลายูถิ่นสื่อสารกับคนในชุมชน

4. จัดกิจกรรมให้ฝึกการใช้ภาษานอกห้องเรียนกับคนในชุมชน เช่น ไปซื้อของในตลาด

วิธีสอน

ผู้สอนสามารถใช้วิธีการสอนได้หลายรูปแบบ เช่น วิธีการสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทาง (Total Physical Response) ซึ่งเป็นวิธีการสอนที่รวมเนื้อหาและทักษะเข้าด้วยกัน โดยใช้ระบบการเคลื่อนไหวของร่างกายวิธีนี้ จะทำให้นักเรียนได้รับทั้งเนื้อหาและทักษะในเวลาอันสั้น และมีแรงจูงใจสูง เป็นการพัฒนาทักษะทางภาษาด้านการฟัง และการพูด แต่สามารถให้ผู้เรียนพูดเมื่อพร้อมและมั่นใจ

นอกจากนี้ ผู้สอนสามารถใช้วิธีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารที่เน้นการเรียนรู้แบบมีปฏิสัมพันธ์ (interactive learning) แบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (learner-centered learning) และแบบมุ่งงานปฏิบัติ (task-based learning) ผู้สอนต้องเข้าใจลักษณะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนที่สามารถพัฒนาทักษะการใช้ภาษาผู้เรียนได้ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารได้จริงซึ่งการเรียนภาษามลายูถิ่นของนักเรียนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ นั้น อยู่ในสภาพที่เอื้ออำนวยเป็นอย่างมาก จนอาจจะกล่าวได้ว่ามากกว่าการเรียนรู้อื่นๆ ที่สอนในประเทศไทย (ยกเว้นภาษาไทย) เช่น ภาษาอังกฤษหรือภาษาจีน เพราะผู้เรียนภาษาเหล่านั้น มักขาดโอกาสในการสัมผัสกับการใช้ภาษาที่แท้จริง (ปรารภณา กาลเนากุล, 2549) การที่ผู้เรียนภาษามลายูถิ่นในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้มีโอกาสสัมผัสและปฏิสัมพันธ์กับผู้ใช้ภาษาที่แท้จริงนั้น เป็นการเสริมสร้างการพัฒนาความสามารถทางภาษาได้เป็นอย่างดี

สื่อประกอบการสอน

อาจกล่าวได้ว่าลักษณะสื่อการสอนภาษาในปัจจุบันมีความก้าวหน้าทันสมัยมาก โดยเฉพาะสื่อการสอนที่มีผู้เรียนมาก เช่น ภาษาอังกฤษ แต่สำหรับภาษามลายูถิ่นซึ่งเป็นภาษาที่ใช้เฉพาะพื้นที่ ผู้รับผิดชอบการสอนอาจต้องผลิตสื่อต่างๆ เอง เช่น บัตรภาพ บัตรคำ เทป

บันทึกเสียง ส่วนสื่อโสตทัศนูปกรณ์เช่น เพลงวีซีดี ประกอบกิจกรรมนั้น ควรมีฝ่ายสนับสนุนด้านการผลิต สื่อการสอนสองภาษา (ภาษาไทย - ภาษามลายูถิ่น) เพื่อช่วยให้การสอนมีความพร้อมและน่าสนใจมากขึ้น การผลิตสื่อเหล่านี้สามารถใช้แนวคิดสื่อการสอนภาษา ต่างๆ ที่มีจำหน่ายโดยทั่วไปมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสม กับผู้เรียน งบประมาณ และสภาพการสอนที่โรงเรียน

เอกสารอ้างอิง

คณะกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์. (2549).

รายงานคณะกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์ (สกอ.): เอาชนะความรุนแรงด้วยพลังสมานฉันท์. (ออนไลน์). มีที่: http://www.tjanews.org/cms/index.php?option=com_content&task=view&id=963&Itemid=47 สืบค้นเมื่อ: [24 มกราคม 2550].

ประสิทธิ์ เมฆสุวรรณ. (2548). “วิกฤตและทางออกในการจัดการศึกษาในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้” ในการสร้างความสมานฉันท์และร่วมกันฟื้นฟูท้องถิ่นภาคใต้. จัดโดยภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ในส่วนภูมิภาค และคณะกรรมการสภาวิจัยแห่งชาติ สาขารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. โรงแรมซีเอสปัตตานี. ปัตตานี. 29-30 กันยายน.

ปรารภณา กาลเนากุล. (2550). “ข้อมูลพื้นฐานการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศและการใช้ภาษาต่างประเทศของภาคใต้” ในข้อมูลพื้นฐานการจัดการเรียนการสอนและความต้องการภาษาต่างประเทศในประเทศไทย. กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ปิยะ กิจถาวร. (2548). “สิทธิชุมชนท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติกับทิศทางกระจายอำนาจใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้” ใน การสร้างความสมานฉันท์และร่วมกันฟื้นฟูท้องถิ่นภาคใต้.

จัดโดยภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ ในส่วนภูมิภาค และคณะกรรมการสภาวิจัยแห่งชาติ สาขารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. โรงแรมซีเอสปัตตานี. ปัตตานี. 29-30 กันยายน.

วรวิทย์ บารู. (2548). “ทัศนะบางอย่างจากหลังชายแดน : กรณีความสมานฉันท์และความสงบในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้” ในการสร้างความสมานฉันท์และร่วมกันฟื้นฟูท้องถิ่นภาคใต้. จัดโดยภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ ในส่วนภูมิภาค และคณะกรรมการสภาวิจัยแห่งชาติ สาขารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. โรงแรมซีเอสปัตตานี. ปัตตานี. 29-30 กันยายน.

อาแว มะแฉ, เทพกร ณ สงขลา และอาหามะ ดีอราแม. (2548). “การทํากิจกรรมร่วม (Collective Action): เครื่องมือเพื่อสร้างความสมานฉันท์ในระดับชุมชน” ในการสร้างความสมานฉันท์และร่วมกันฟื้นฟูท้องถิ่นภาคใต้. จัดโดยภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ในส่วนภูมิภาค และคณะกรรมการสภาวิจัยแห่งชาติ สาขารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. โรงแรมซีเอสปัตตานี. ปัตตานี. 29-30 กันยายน.

อิบราเอิม ณรงค์รักษาเขต และคณะ. (2548). “ความต้องการที่แท้จริงของประชาชนใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้” ในการสร้างความสมานฉันท์และร่วมกันฟื้นฟูท้องถิ่นภาคใต้. จัดโดยภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ในส่วนภูมิภาค และคณะกรรมการสภาวิจัยแห่งชาติ สาขารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. โรงแรมซีเอสปัตตานี. ปัตตานี. 29-30 กันยายน.